

CULTUURRAAD
VOOR DE
NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP

BUITENGEWONE ZITTING 1974

21 MEI 1974

MEDEDELING

van Mevrouw R. DE BACKER-VAN OCKEN,
Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden,
ter voorbereiding van de behandeling van de
Begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse Cultuurgemeenschap
voor het begrotingsjaar 1974

SECTOR NEDERLANDSE CULTUUR (*)

(*) Stuk 4-1 (B. Z. 1974) — N^r 1 (kaft).
4-1 (1973-1974) — N^r 1.

DAMES EN HEREN,

De eerste openbare werkvergadering van de Nederlandse Cultuurrad lijkt mij een nuttige gelegenheid om de Cultuurrad in kennis te stellen van het cultuurbeleid zoals wij het ons voorstellen. Ik zou het een « referentiekader » willen noemen waarin wij de concrete maatregelen wensen te plaatsen.

Ik geloof inderdaad dat het cultuurbeleid vandaag behoefte heeft aan duidelijkheid. Wij zijn in onze welvaartstaat er aan gewoon geraakt alles op hetzelfde ogenblik en tegen gelijk welke prijs voor ons op te eisen. Men schijnt Goethes wijsheid vergeten te hebben : « In der Beschränkung zeigt sich der Meister ».

Ook onze cultuuroppvatting wordt hierdoor beïnvloed. Tijdens de discussie in de commissie van de Cultuurrad heb ik soms de indruk gehad dat wij « vogelpik » speelden op een ronddraaiend rad. Iedereen wenst alles voor alles. Mijn korte aanwezigheid op het cultuurdepartement heeft mij reeds geleerd dat selectie en prioriteiten noodzakelijk zijn d.w.z. dat niet elke beslissing of gelijk welk toevallig criterium verantwoord is, ook al is de getroffen beslissing goed in zichzelf.

Van belang is dat wij vooraf weten wat wij willen bereiken, wie daaraan de meeste behoeften heeft en wie daarop bij voorrang prioriteit moet krijgen.

Mijn geëerde voorgangers hebben zeer spoedig het « vrijetijdsbeginsel » van het cultuurbeleid georiënteerd naar de democratisering van de cultuurbeleving. Belangrijke initiatieven werden genomen die — denken wij bv. aan de sportbiënnales — een massale invloed hebben gehad.

Toch meen ik dat wij het begrip « democratisering van de cultuur » nog duidelijker moeten definiëren. Het referentiekader voor het cultuurbeleid, waarop wij zinspeelden, stellen wij ons voor als een vierhoek door 4 begrippen omschreven :

- de informatie;
- de inspraak;
- het medebeheer en
- de zelfontplooiing.

Men heeft « cultuur » met alles vergeleken. Sommigen beweerden zelfs dat het datgene is wat overblijft als men al wat men leerde heeft vergeten. Wat dan weer anderen deed zeggen dat cultuur datgene is wat men niet weet als men alles geleerd heeft.

Laat ons een vergelijking halen uit het nuchter huishoudelijk leven : cultuur is als het voedselpakket van elke dag, het dient evenwichtig te worden samengesteld en aangepast aan elke mens. Er steken stoffen in die onontbeerlijk en onvervangbaar zijn, de rest is wat bijkomend snoepgoed en smaakversierders voor de vrije tijd, want het leven mag ook aangenaam en prettig zijn.

Maar vele groepen in onze maatschappij worden zoet gehouden met cultureel snoepgoed en met een voedingspakket waaraan substantiële elementen ontbreken. Dat weten wij allen.

Voor velen, mannen en vrouwen, jonge werknemers en arbeidsters in onze consumptiemaatschappij, is de basisinformatie d.w.z. de onderwijs- en opvoedingsbagage, het sociaal milieu als culturele voedingsbodem, beperkt gebleven. Vele mannen en vrouwen in de samenleving missen

kennis en informatie om de inspraak en de participatie in het sociaal, economisch, politiek en cultureel leven op actieve en kritische wijze uit te oefenen en dit zowel op sociaal, politiek-economisch als op cultureel vlak.

Zij blijven « en marge » staan van het sociaal gebeuren.

Zij zijn het meestal die door gebrek aan mogelijkheden tot zelfontplooiing heil zoeken in consumptie en zoethouders. Zij zijn in onze maatschappij diegenen die ook in een toestand van economische inflatie er het eerste slachtoffer van zijn.

Daarom dient een cultuurbeleid meer dan ooit geankerd te worden in een aangepast vormingsbeleid. Immers voortdurende vorming geeft kennis en informatiebasis waarop het mogelijk wordt zichzelf en zijn omgeving te beoordelen.

Informatie is het begin van een hele evolutie, want wie niet weet wenst niet meer te weten, maar wie geïnformeerd is wenst erover zijn zeg te hebben.

Informatie maakt inspraak nuttig en winstgevend. Het leidt tot zelfbeheer, tot het in handen nemen van het eigen lot, tot zelfontplooiing.

Onderwijs, vorming en informatie maken van inspraak en medebeheer geen hypocrisie.

Ik heb met mijn vrouwelijke collegae in deze Hoge Vergadering, het voorrecht gehad veel met jonge mensen, vooral met jonge meisjes en jonge vrouwen contact te hebben.

Wij weten waarover we spreken wanneer we het belang van informatie en vorming onderstrepen. Wie de maatschappij wil hervormen, moet met informatie en onderwijs beginnen.

Het is een historische wijsheid maar ze blijft actueel. Zoals de Chinezen het reeds eeuwen geleden zagen : « Wie aan morgen denkt, hij plante rijst, wie aan overmorgen denkt, hij vorme mensen ».

We wensen dus niet gelijk welk cultuurbeleid maar een beleid dat op vaste groepen prioritair moet worden afgestemd en door duidelijke criteria bepaald.

De culturele decreten, vooral die welke ter uitvoering van het Cultuurpact dienen getroffen te worden — en in het bijzonder dan in de sector van de Volksontwikkeling en Voortdurende Vorming, informatie en inspraak moeten verzekeren — zullen onze prioritaire aandacht genieten.

De Regeringsverklaring heeft aan deze prioriteit een concrete vorm gegeven door de voorgestelde oprichting van een « Fonds voor Volksopleiding ». Ik kom daar nog op terug.

Ik meen dat wij met dit referentiekader het cultuurbeleid kunnen behoeden voor een gemakkelijke sinterklaaspolitiek, waar iedereen van alles een beetje en niemand iets substantieels krijgt en waar vooral degenen die er het meest recht op hebben in de kou blijven staan.

Andere sectoren zullen bij wetgeving ernstig moeten onderzocht worden op hun doeltreffendheid, hun rendement, hun financiële weerslag. Het begrotingsdebat zal daarvoor meer ruimte laten.

Het is een feit dat het cultuurdepartement in het voorbije decennium een populair imago heeft gekregen en een groter uitstraling in ruime bevolkingslagen. Het was een grote verdienste van mijn voorgangers dat zij het cultuurbesef uit de elitesfeer hebben gehaald; een brede stroming — van kunst tot sport — heeft ook de cultuur niet meer zo wereldvreemd gemaakt.

Wat niet wil zeggen dat wij hierbij de hoogste kwaliteit niet blijven nastreven en verwezenlijken.

Vandaag — nu wij staan voor wetgevend werk — is bezinning noodzakelijk. Wij moeten denken aan de kwaliteit, aan de blijvende invloed op lange termijn van onze acties.

Is het bijvoorbeeld verantwoord dat het kunstonderwijs bijna de helft van het jaarlijks accres van de cultuurbegroting opsloort ? Dit zou kunnen verantwoord zijn als de actieve muziekbeoefening, het concertbezoek, de muzikaliteit in het algemeen, er bij jongeren en ouderen serieus op vooruit groeide. Is dit echter zo ?

Hier is dus een ernstig onderzoek nodig.

De internationale samenwerking is gebaseerd op bijna veertig culturele verdragen met culturele activiteiten in versplinterde orde tussen alle wereldcontinenten.

U zult mij veroorloven indien ik uw medewerking vraag om in een geest van verantwoord « management » ook hier het beleid aan betere, meer verantwoorde prioriteiten te onderwerpen, vooral dan in de sociaal-culturele sector.

Bijna in alle sectoren van het culturele leven kan men een toenemende activiteit ervaren. Dit is verheugend, maar schept eigen problemen.

In de eerste plaats problemen van financiële aard; daar zal ik bij de begrotingsbespreking nauwkeuriger en met veel aandrang op ingaan.

In de tweede plaats heb ik bij de ambtsovername moeten vaststellen dat de uitbouw van de ministeriële diensten de expansie van het culturele leven niet heeft gevolgd. De diensten voor Nederlandse Cultuur hebben dringend behoefte aan eigen algemene diensten :

- diensten voor infrastructuur;
- diensten voor begroting en boekhouding;
- diensten voor personeel en juridische zaken.

Het departement beschikt over geen eigen huishoudelijke dienst en geen vertaaldienst. Dit is niet langer mogelijk.

De ministeriële diensten zijn over 3 gebouwen in de Brusselse agglomeratie verspreid. Men kan de departementele diensten gemakkelijk een « eenmanswinkel » noemen : heel wat sectoren worden geleid door één beleidsambtenaar.

Kortsluiting, met name in de uitbetaling van toelagen en het niet beantwoorden van brieven — waarover ik mij als parlementair heb beklagd — heeft mij nu niet meer verwonderd.

Deze zaken, die tot de verantwoordelijkheid van de uitvoerende macht behoren, kunnen de Cultuurraad niet ongevoelig laten. Een goed werkende administratie is een noodzakelijke logistieke steun.

De cultuur groeit uit haar kleedje.

Ik stel mij, vrijblijvend, de vraag of het ogenblik niet is aangebroken om het Ministerie van Nederlandse Cultuur naar andere oorden over te brengen. De overgrote meerderheid van onze ambtenaren pendelt naar de hoofdstad en dient, eens ter plaatse, nog een halve stad te doorkruisen. Lange tijd heeft men de concentratie van administratieve diensten in Brussel van Vlaamse zijde verdedigd, door te wijzen op het belang van de Vlaamse aanwezigheid in de hoofdstad. Oefent die Vlaamse pendelarbeid van enkele honderden Vlaamse bedienden zo een invloed uit op Brussel ?

Deze vraag willen we aan een nader onderzoek onderwerpen, wetende dat de huidige organisatie van de ver-

spreide diensten van Cultuur in Brussel veel nadelen oproept, die een doeltreffende administratieve ondersteuning van het culturele leven in Vlaanderen niet ten goede komt.

We zullen weldra de gelegenheid hebben om aan de leden van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap meer in detail onze opvattingen kenbaar te maken i.v.m. de verdere democratisering van het cultuurbeleid : de Jeugdsector, de Kunsten, de Monumenten- en Landschapszorg.

Maar ik wil er nu toch reeds met nadruk op wijzen hoe we, als Minister van Cultuur, de absolute voorrang zullen geven aan de democratisering van het cultuurbeleid.

Wij beogen immers een grotere betrokkenheid van de burgers bij de beleidsvoering en een grotere participatie in de besluitvorming.

Wanneer we cultuur willen bepalen als de verbetering van de kwaliteit van het leven of, nog eenvoudiger uitgedrukt, als de verhoging van de welzijnskansen voor de mens, dan is het duidelijk dat we dit niet paternalistisch mogen aanvaarden. Wij moeten niet bepalen wat de mensen gelukkiger maakt, maar wel moet aan iedereen de mogelijkheid geschonken worden en de middelen ter hand gesteld om tot de eigen gewenste ontplooiing te komen. Welke zijn deze middelen waarover men moet beschikken ? Hoe wenst men zijn leven — in casu het culturele leven — te organiseren ?

Hierover moet de gemeenschap zelf kunnen beslissen.

Cultuurbeleid mag niet een verminderen van de vrijheid zijn maar wel een vermeerdering van mogelijkheden en kansen.

Daarom willen wij het belang onderstrepen van het ontwerp van decreet tot regeling van de erkenning van de gemeentelijke culturele raden omdat door dit ontwerp van decreet de inspraak van de gebruikers op cultureel vlak in het gemeenschapsleven wordt geïnstitutionaliseerd. De gemeentelijke culturele raad biedt aan hen die op cultureel vlak actief zijn de kans tot een originele bijdrage van beleidsadvies met het oog op een groter maatschappelijk en cultureel welzijn.

De Regering wil de gebruikers en alle ideologische en filosofische strekkingen betrekken bij de voorbereiding van haar cultuurbeleid en hiertoe de nodige schikkingen treffen voor efficiënte en aangepaste advies- en overlegstructuren.

Naast de noodzakelijke professionalisering van de voortdurende vorming en de volksoontwikkeling, willen wij tevens bijzondere inspanningen leveren voor de verdere uitbouw van sociaal-culturele infrastructuur.

Niemand kan het belang loochenen van de openbare lectuurvoorziening voor de cultuurspreiding, de volksoontwikkeling en de permanente vorming. Daarom willen wij de grote wenselijkheid onderstrepen van het ontwerp van decreet betreffende het Nederlandstalig openbaar bibliotheekwerk, dat reeds verleden jaar werd ingediend bij de Cultuurraad.

Bijzonder dringend lijkt tenslotte de uitvoering van het decreet van 11 juli 1973 betreffende de toekenning van weddetoelagen aan cultuurfunctionarissen, werkzaam in erkende culturele centra die het culturele leven in de Nederlandstalige gemeenschap bevorderen.

Wij stellen grote verwachtingen in de culturele centra, maar deze centra kunnen slechts behoorlijk functioneren indien zij zonder grote financiële zorgen een beroep kunnen doen op deskundige culturele werkers. Van hen verwachten wij immers dat zij bijzondere zorg zullen dragen

voor de velen die onvoldoende kunnen participeren in de culturele verworvenheden van onze gemeenschap, waarvan de kansen op voortdurende vorming niet de minst belangrijke zijn.

Het Cultuurpact, dat werd gesloten op een ogenblik dat een andere meerderheid en een andere coalitie dit land regeerden, zal hierbij **onze** leidraad zijn.

Meer dan ooit zal het **nu** voor iedereen duidelijk zijn hoe goed de partijen geïnspireerd waren toen ze besloten het cultuurbeleid boven de partijpolitieke betwistingen te plaatsen en in de wisselende coalities een zo groot mogelijke bestendigheid te geven.

Wij van onze kant zullen er angstvallig voor waken dat alle strekkingen, of ze nu vertegenwoordigd worden door een oppositiepartij of een regeringspartij of ze nu de uitdrukking zijn van een meerderheid of van een minderheid in het Vlaamse land, de middelen en de inspraak zullen krijgen waarop ze krachtens dit pact aanspraak kunnen maken.
